

Ренкас Ірина

аспірант

Національний університет водного
господарства та природокористування

м. Рівне

СИСТЕМА ОПЛАТИ ПРАЦІ В СТАРОДАВНЬОМУ СВІТІ

В часи перших тисячоліть аграрної цивілізації облік праці був фундаментом економічних відносин і становив основу нарахувань відповідних виплат працівникам. Першою, хто звернула увагу на питання ведення обліку праці в доісторичні часи, була археолог з Техаського Університету Д. Шманд-Бесерат (D. Schmandt-Besserat) [1]. Це вчена, яка протягом багатьох років досліджувала відкриті під час розкопок на Близькому Сході невеликі витвори з глини, які називали токенами. В певний момент вона зрозуміла, що досліджує артефакти, які мають безпосередній зв'язок із підрахунком та письмом. Пізніше також була відкрита роль токенів у виникненні піктограмного письма.

Починаючи з 1974 року Д. Шманд-Бесерат (D. Schmandt-Besserat) опублікувала ряд статей про значення токенів у розвитку письма та обліку. Особливо важливою стала її доповідь під назвою "Бухгалтерський облік за доісторичних часів", представлена в 1988 році на V Світовому Конгресі Істориків Бухгалтерського Обліку, що проходив у Сіднеї. Дана доповідь містила основні питання про місце токенів в економіці тих часів. Цікавим є той факт, що саме археолог, який досліджував невеликі вироби із глини, зумів розпізнати в них основні риси системи обліку праці.

В основному токени позначали собою різні продукти та міри оливи. Працівник за виконану роботу отримував відповідний токен, який давав йому право отримати певну кількість відповідного продукту. Однак, на особливу увагу заслуговують токени у формі тетраедрів, які вирізнялися серед інших тим, що представляли собою одиниці праці. Це однозначно вказує на факт, що вже в ті часи одиниці праці використовувались для вимірювання обсягу виконаної роботи. Більше того, такі одиниці праці, представлені у вигляді відповідного токена, були платою за виконану роботу.

Існує багато підтверджень тому, що у III тисячолітті до н.е., коли токени були замінені табличками із записами, для розрахунків в обліку використовувалась абстрактна одиниця праці. Тому, з історії виникає, що гроші від самого початку цивілізації сприймалися абстрактно як обліковий запис належної за виконану роботу заробітної плати.

Саме тому стародавні способи ведення господарських записів заслуговують на увагу. Тут ми зустрічаємось не лише з простими,

підтримуючими пам'ять записами, а з добре продуманою системою обліку. В такій системі не були потрібні гроші у формі банкнот або монет. В даних стародавніх містах-державах адміністративна влада вела розрахункові рахунки для кожного громадянина у сфері власності, зобов'язань та належної заробітної плати за виконану роботу [2, с. 21]. Праця кожного громадянина чітко обліковувалась і кожен міг взяти зі складу товарів на суму, яка не перевищувала розміру відображених на його особистому рахунку еквівалентних заробітних плат, нарахованих за виконану роботу. Таким чином влада могла гарантувати, що кожен витратить не більше ніж він заробив або заощадив.

Отже, як ми можемо побачити система обліку затрат праці та належних працівникові виплат за виконану ним роботу була основою господарського життя стародавнього світу. Археологічні розкопки дали можливість відхилити завісу в питаннях організації праці в древніх містах-державах, які широко застосовували у своїй повсякденній діяльності вимірник одиниці праці. Саме таким чином побудована система економічних відносин забезпечувала стабільний розвиток суспільства.

Список використаних джерел

1. Schmandt-Besserat D. Jak powstało pismo / D. Schmandt-Besserat // Wydawnictwo Agade, Warszawa, 2007.
2. Oppenheim A.L. A bird's-eye view of Mesopotamian Economic history / A.L. Oppenheim // [w:] K. Polanyi, C.M. Arensberg, H.W. Pearsom (eds.), Trade and Market in the Early Empires. Economies in History and Theory, The Free Press, Glencoe, 1957 – С. 27-37.

